

Geleceğe miras zamansız imgeler

The Pill yeni sezonu 14 Eylül-11 Kasım tarihleri arasında Marianne Derrien küratörlüğünde gerçekleşecek "Cosmovisions" adlı sergiyle selamlıyor. Eva Nielsen ve Marion Verboom'un eserleriyle şekillenen seçki, kalabalık bir grup sergisinden ziyade ikili bir doğa arz ediyor.

ALİ GAZİ
aligazi77@gmail.com

İstanbul'un alternatif rotalarından Balat'ta yer alan The Pill, sergileriyle bazen fazlaca gömüldüğümüz yerel sanat gündemimize farklı bir bakış arıyor. Yoğun hareketliliği, krizleriyle biten bir sezon ve 'uzun sürmüş bir yaz'ın ardından, galeride daha önce kişisel projeleriyle izlediğimiz Nielsen ve Verboom'un son dönem eserleri küratöryel bir bakışla ele alınıyor.

Paris'te yaşamı ve çalışmalarını sürdüren bağımsız küratör ve sanat eleştirmeni Marianne Derrien kariyerinde, Fransa'daki Cité Internationale des Arts, Musée Picasso gibi kurumlardan Güney Kore'deki Wooyang Müzesi'ne kadar çeşitli deneyimlere sahip. Ayrıca küratörlük üzerine akademik çalışmaları ve Avrupa Curatorial Futures programı organizasyonu ile dikkat çekiyor.

Mit ve mimari

Derrien sergi üzerine yazdığı metinde 'modern mimarinin ve Meksika kültürünün karışımının bir sembolü olan Luis Barragan ve mimarisinden' esinlendiğini ve ayrıca sanatçıları Nielsen ve Verboom'un bir Meksika gezisi sırasında hem çağdaş hem de geleneksel Meksika, Maya ve Aztek mimarisini keşiflerine atıfta bulunuyor.

Yine de sergi elbette bütün bunlardan daha fazlası. Çünkü gerek bir arkeolojinin ve dolayısıyla doğanın parçası olmuş, yerel uygarlık anlayışları uyarınca inşa edilmiş antik mimari eser ve anıtlar, gerek bunların modernizmle kurulan altyapı içinde Barragan tarafından yorumlanışları bir çıkış noktası olsa da; sanatçıların kişisel teknik ve malzeme yorumları, sanatsal üslup ve yaklaşımlarının sonucu ortaya çıkan tekil işlerden mamul çağdaş eserlere, onları kurgusal anlamda kuşatan, bir bağlamla sunan küratöryel bir bakışla bakıyoruz.

Kültürel mirasında Maya ve Aztek uygarlıklarını barındıran Meksika, Amerika'nın keşfi sonrası kolonyal emellerle İspanyol-Avrupalı işgalciler tarafından ele geçirilmiş coğrafyalardan biri. M.Ö. 600'lü yıllarda tarım ve ticarete dayalı bir ekonomiyle doruğuna ulaşan Maya kültürü, yüzyıllar süren gelişmenin ardından M.S. 9. ve 11. yüzyıllar arası gerileme ve çöküş yaşadı. Bu uzun dönemde sanat ve mimari alanında oldukça geliştikleri gözlenen Mayalar, yazı için hiyeroglif Mezoamerika alfabesini geliştiriyor; matematik ve astronomi bilgilerine dayanarak gezegenlerin konumuna göre inşa ettikleri tapınak ve piramitleri kullanıyorlardı.

Günümüzde tropik ormanlarla çevrelenip adeta doğa tarafından geri alınan

Marion Verboom, "Mondmilchs 4 Modules", 280x26x50cm, 2012

bu anıtsal eserler; Nielsen ve Verboom için tarihsel önemlerinden daha çok yeryüzünde 'yeniden ortaya çıkardığı

gizli dünyaları çağrıştıran organik yönleriyle' önemseniyor. Yaratılımlarında belirgin bir esin noktası arz eden bu

durum zaman içinde evrimleşmiş formların, farklı sanat disiplinlerinin 'natüralist, üsluplaşımçı ve geometrik' anlayışları uyarınca zamansızlaştırılarak, geleceğe uzanan bir miras sunuyor.

Öte yandan 20. yy'ın başlarında hemen her toplumda görece aydınlanma ve modernizmin sonucu ortaya çıkan modern mimarlık, teknoloji ve mühendislik imkanlarıyla daha etkin hale geldi ve şehirlerin çehrelerini hızlı, radikal bir şekilde değiştirdi. Biçimsel basitlik ve yalnızlıkla birlikte fonksiyonelliğin baş tacı edildiği bu akım, mimarlara birer sanatçı gibi esinlendikleri şeylerden hareketle kişisel üsluplarını ortaya koyma fırsatı tanıdı.

Pritzker ödüllü ünlü mimar Luis Barragan renk, ışık, gölge, form ve dokuya vurgu yapan farklı düzlemlerin geometrik soyutlanmasıyla açılan minimalist tarzıyla öne çıkan bir sanatçı. Antik yapılardan aldığı büyük ölçekli düz yüzeyler, volkanik kayalar, süsleme amacıyla kullandığı ve mekanı ruhani bir havayla dolduran geometrik ve hayvan formulu süslemeler, koyu-canlı renk kullanımları Meksika kültüründen sentezlenerek modernleştirilmiş mimari anlayışının yapıtaşları... Uluslararası alanda bugün bile takdir edilen ve sanatçılara ilham veren özgün işlerinin arasında Mathias Goeritz ile birlikte tasarladığı "Torres de Satellite" heykeli, "Casa Gilardi", "Cuadra San Cristobal" ve müzeye dönüştürülerek Unesco Dünya Mirası'na alınmış kendi evi "Casa Barragan" var.

Esin

Barragan'ın Meksika kültüründen esinlenerek yaptığı sentezleme sonucu bıraktığı modern miras aradan geçen uzun zamana rağmen etkisini korurken, bu sentezleme aracılığıyla ortaya koyduğu zamansız bağdaştırmalar, "Cosmovisions" un işaret ettiği bir aralıkta salınıyor. Seçki içinde eserlerde de belirginleşen bu yapı, kadim Maya inançlarının uzun sürmüş bir kültür içerisinde giderek rafine hale gelip sembolik bir doğaya kavuşmasıyla da besleniyor. Zira yüzyıllar boyunca ilahlaştırılmış çeşitli canlı formlarından, soyut düşünceye ve inanç merkezli piramit ve tapınaklardan oluşan bir mimariye geçiş, bir tür başlangıç anlamında 'yaradılış efsanesi' ile temellendirilebilir.

Mayaların 17. yüzyılda keşfedilmiş "Popol Vuh" ("Zamanlar Olaylar") adlı kutsal kitapları, yaradılış bağlamında pek çok kültürün başlangıç söylemi ile paralellik gösterir: "Başlangıçta sonsuz karanlığın içinde yalnızca yukarıda

gökyüzü, aşağıda deniz vardı. Hareket edecek ya da gürültü yapacak hiçbir şey olmadığı için sakin ve sessizlerdi. Yeryüzü henüz suların yükselmemişti. Otlar ve ağaçlar, taşlar, mağaralar ve koyaklar, kuşlar ve balıklar, yengeçler, hayvanlar ve insanlar daha yaratılmamıştı. Kükreyecek ya da gürlenecek hiçbir şey yoktu, çünkü yalnızca yukarıda boş gökyüzü ve aşağıda sakin deniz vardı."

Bir tür yapışökümsel yaklaşımla eserlerin doğasına ilişkin çözümleme yaparken, en basit yöntem bileşenlerine dair bakışlar geliştirmek olacaktır. Yukarıda mitoloji ve mimari mirasın, genelde "Cosmovisions" ve özelde Nielsen ve Verboom'a ne denli bir 'başlangıç' noktası olduğunu vurguladıktan sonra, günümüzde sanatsal yaratımın kendi tekniği ile dile gelmeden önce her şeyi bir tür malzeme ve esin noktası yapabileceğini de belirtelim.

Buradan hareketle eserlerde genel olarak mit, mimari ve kültürel harmanlanmayla mayalanmış ve olasılıklara açılan belirgin olmayan bir geleceğe işaret eden bir inceleme diliyle karşılaştığımızı söyleyebiliriz.

Kurgu

İlk olarak Eva Nielsen'in iki boyutlu yüzeylerde yapısal anlamda parçalarına ayrılmış ve parçalanmış gibi duran yer yer soyut manzaralarına bakıyoruz. Çeşitli yapı öğeleri, mimari formlar, blok halde heykeli andıran baş ve yüzler; manzaranın tamamını ele vermeyen bir şekilde yüzeyleri dolduruyor. Mekan ve mimari keşifleri, fotoğrafıma ve çizimleri, keşif dolu tüm ön çalışma ve hazırlık süreçleri, sonuçta eserlerde çıkan etkiye katkı yapan 'arkeolojik' çalışma katmanları olarak sanatçının çalışma üslubuna belgesel bir atmosfer de kazandırıyor; üstelik belirgin bir 'oyun alanı' aralayarak.

2018 tarihli "Archihead" serisinden büyük boyutlu iki eser anıtsal ölçekte form kazanmış insan, hayvan yüzlerini modernist jestlerle sunuyor. Keşif öncesi Amerika'nın antik kalıntılarından esinli bu serinin dışında, yine 2018 tarihli "Ascien" serisi gibi işlerinde ise kent ve çevresine dair ilişkilerin irdelendiğini, antik ve modern coğrafyaları kurgusal güncel manzarada bütünleştirdiğini görüyoruz. Yine de tıpkı hammaddesi boşluk olan mimari bir anlayışmış gibi eserlerdeki bu parçalı yapı ve sembolik anlatı gerçeğe hayal boyutu ekleyerek zaman dışı bir havaya bürünüyor. Tüm tarih boyunca insanlığa miras kalmış her şeyden birer parça ile inşa ederek, geçmiş güncelle buluşturarak bazen üçüncü boyuta ulaşan işlerinde Nielsen, mekânın bağlamını kırdığı ölçüde zamanın dışını denemiyor. Çokkatmanlı, bağdaşmaz zıtlıklarla dolu mekân ve öğeler figüratif ve soyut bir bakışla, üst üste ya da iç içe, yani aşama aşama tuvale işlenirken belirgin resmetme süreçlerinin ortaya koyduğu derin bir izlenim yaratılmış oluyor. Bu etkiyi güçlendiren renk anlamında akrilik ve mürekkep kullanımı imgeyi, lekeli, gölgeli hatta belirsiz bir mekân-zamana dönüştürüyor. "Lucite" ve "Template" serisi işlerde de görüldüğü üzere, fotoğraf, resim arası bir doğaya oturan bu eserler parça parça belirgin aidiyetleri olan şeylerden - yüzler, binalar, şehirler gibi insana ait kültürel malzemeden- yaratılan bir bütünle, gösterilenin ötesine geçerek kimlik kazanmış oluyor. İzleyici olarak sanatçının hayal gücünde manipüle edilerek tasarlanmış, tanıdık olandan bilinmeze doğru kayıp ve irite edici imgeler bütününe doğru bir yolculuğa çıkıyoruz.

Marion Verboom ise minimalist tarzda ölçeklendirip işlediği heykellerinde adeta arkeoloji sonucu elde edilmiş izlenimi bırakan 'buluntu' malzeme ile çalışmış gibi. Sanatçı doğadan alınmış formlarla antik eserlerde gördüğümüz formları hatta yer yer hayvan başları veya insan vücudu parçalarını karmaşık bir kurguyla harmanlarken, malzemenin olanaklarını da işin içine katıyor. Yaratıldığı boyutlu yapılar malzemenin katmanlaşmasına doğru evrilirken, üretim süreçlerinin farklılığını ortaya koyabiliyor. Zira belirgin bir kurgu ile kompozite edilerek oluşturulan eserlerin parça parça istiflenerek bir yap-boz oyunu gibi boşluğu hacimlendirdiğini görüyoruz.

2018 tarihli "Mondmilchs" adlı dört parçadan oluşan büyük boyutlu eserinde sanatçı, anıtsal tavrıyla müdahale ettiği akışkan yüzeyin sürekliliği ile mekânı doğru ilişki katarken, "Achronies" adlı işlerinde antik totemlerin 'güncel' örneklerini denemiyor. 2017 tarihli seramik "Medulla Tab" da hareketli bir yüzeyde renk anlayışını örnekleyen önemli yapısal işlerinden. Biçim, malzeme, teknik ve hacimlendirme ile tamir öğeleri kullandığı, tarihsel ve kültürel olanla kurduğu bu zamansız bağlamlar, Verboom'un eserlerini duyarlı anlatılar gibi kurmasına olanak veriyor.

Benzer yönelimleri ve farklı bakış açıları olan Nielsen ve Verboom "Cosmovisions" da geçici ile kalıcı olan arasında mekân ve zamana dair sınırlamaları sanatsal arayışın melez diliyle esnetirken, sergiyi zihnimizde yükselen bir ada gibi olası bir gelecek mirası olarak bırakıyorlar.

Barış Cihanoğlu

Labirent:

Burçin Erdi

Labyrinth: Unknown Island

Özge Enginöz

bilinmeyen ada

Beyza Boynudelik

27.09 - 16.11.2018

Küratör / Curator: Hande Özdişim

